

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA

Megjelen hetenkint kétszer: vasárnap és csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Községek, papok, gazdasági egyleti tagok és községi előjárók egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják.

Telefon

Egy példány 10 fillér.

Telefon

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Dr PÁL ERNŐ

ÜGYVÉD.

SZÉPIRODALMI FŐMUNKATÁRS: Fülei Sz. Lajos.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:

Kossuth Lajos utca 15. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők.

Apróhirdetések szavankint 4 fillér-, vastagabb betűvel 8 fillérért, más hirdetések olcsó árszabás szerint. Nyílt-tér sora 1 K.

M. kir. postatakarékpénztári cheque-számla 10,489. szám.

Kötelesség?

A darabontok főnöke csekély számú hiveinek épen nem díszes társaságában a hozzá intézett üdvözlésre újví beszédet mondott. E beszédben erősen hangsúlyozta a többségre háruló azon kötelességet, hogy minden áron át kell vennie a kormányt és meg kell védenie a törvények tekintélyét s az állam érdekeit.

A kormány fizetett sajtója és megvásárolt hivi természetesen hosszánával fogadják a darabontfőnök legújabb politikai elméletét s olyan modorban vagdossák a gazdájuktól szájukba adott elveket az ellenzék fejéhez, mint a középkori hitvitázók a legfőbb egyházi tekintélyek kinyilatkoztatásait az eretnekekéhez. Vizsgáljuk tehát egy kissé közelebbről a többség kormányalakítási kötelességéről alkotott legújabb államjogi elméletet és nézzük, hogy vajjon a többség ezen kötelessége oly kathegoricus imperativus-e, melylyel szemben ellenmondásnak, vagy megszorításnak helye nincs. Lássuk, hogy e kötelességnek nem felel-e meg egy másik részről is bizonyos kötelesség s nincs-e viszont a másik részt megillető jogoknak a többség részére biztosított jogokban correlatívuma? A másik rész alatt természetesen a királyt értem,

mert az országgyűléssel szemben csak az jöhet számításba.

Többségről ugyan elméletileg csak a szavazásnál lehet beszélni, mert csak ott nyilvánul meg valóságban és kétségtelenül, hogy mit akar a képviselők többsége, tehát, hogy mi a képviselőház hivatalos akarata. Mindazonáltal az egyforma, vagy hasonló felfogást vallók már eleve tömörülnek, párttá alakulnak, hogy eljárásuknak egyöntetűséget, küzdelmüknek szervezetet adjanak s ezzel biztosabbá tegyék a közös cél elérését. A gyakorlatban tehát már a szavazás előtt is megnyilvánulnak a többség körvonalai, úgy hogy legalább sejteni lehet, hogy melyik irány az, a melyben az ország kormányzását vezetni kell.

A kormányt tehát ebből a már előre kivehető erősebb pártból kell kinevezni, mert csak ez biztosíthatja a kormány állandóságát s ezzel együtt a kormányzat zavartalanságát, biztosságát és a törvényhozás egészséges működését.

Ennek a pártnak azonban elvei, céljai vannak, a melyekért küzdött addig, míg kisebbségben volt és a választáson. Ha ezen elvek alapján és ezen célok elérésére többséget kapott, semmi sem természetesebb, mint az, hogy most már, mint az országgyűlés erősebb pártja érvényesíteni akarja elveit és meg-

akarja valósítani céljait. Ha az uralkodó biztosítani akarja azt, hogy a törvényhozás zavartalanul működhessen s a kormányzás se ütközzék elháríthatatlan akadályba, no meg hogy a törvény követelményének is eleget tegyen, akkor arra kell törekednie, hogy olyan kormányt nevezzen ki, amely a többség bizalmát bírja s a mely nincs kitéve annak, hogy az országgyűlésen való első megjelenésekor leszavazzák és parlamentáris működését lehetetlenné tegyék. Ezt kívánja tőle a saját tekintélye is.

Ha az uralkodó a kormányt a többség kebeléből nevezi ki, akkor elesik az az állítás, hogy a többség köteles a kormányalakítást elvállalni, mert a többségben levő párt kész örömmel ragadja meg az alkalmat kitűzött céljai elérésére és szívesen nyújt kezét a királynak az ország ügyeinek intézésében.

Minden kötelezettség, csak addig kötelezettség, a míg annak megfelelő jogot is élvez a kötelezett. Az ugynevezett societás leonina vagyis az oly szerződés, melynél az egyik fél minden jogot élvez, a másikat csak kötelezettség terheli, nem szerződés. Ha nekem kötelezettségem van valakivel szemben, az engem terhelő kötelezettségnek megfelelő tartozás terheli a másikat is velem szemben. Ha jogokat akarok érvé-

nyesíteni, el kell ismernem a másik fél jogait is.

Az uralkodónak nem joga, hanem kötelessége a parlamentáris kormányforma szabályait megtartani, mert erre kötelezi őt a törvény. A törvény keretében gyakorolhatja jogait, melyeket az országgyűlés tiszteletben tartani köteles. De viszont a király is köteles az országgyűlés jogait tiszteletben tartani és semmi olyast nem tehet, ami az országgyűlés formájában jelentkező nemzet jogait sérti vagy épen megsemmisíti. A kötelességek tehát nemcsak az egyik féllel szemben állanak fenn, hanem egyaránt terhelik a szuverenitás mindkét birtokosát: királyt és nemzetet. Hasonlóképpen a jogok is egyformán illetik mind a kettőt.

Az uralkodó nem adhat irányt az országgyűlésnek, mert ez egyenes megtagadása volna az alkotmányos és parlamentáris kormányformának, valóságos abszolútizmus a népképviselő leple alatt. Drága, de haszontalan intézmény, melynél a nyíltan bevallott önkényuralom többet ér, mert legalább nem meríti halálra vezető kábitó álomba a nemzetet. Az irányt, amelyben a törvényhozásnak működnie kell, mindig az országgyűlés többsége szabja meg. Ezt pedig az uralkodónak respektálnia kell, mert ez a parlament joga, melylyel szemben a ki-

A „SZÉKELY-UDVARHELY“ TÁRCAJA.

A székelyek reáltörténete 1562—1691-ig.

Irta: Connert János, ford. Balásy Dénes.

(Minden jog főtartva.)

A székely jogviszonyok 1662-ig igen sajátosok jellegűek. Általában önállóknak és eredetieknek mondhatók és alig, vagy éppenséggel nem ismerhető fel rajtuk, kivált a 16. század előtt, a vármegyei jogállapotok befolyása és ez a határ is inkább társadalmi, mintsem jogi természetűnek nevezhető. A királyságnak és az országgyűlésnek befolyása 1540-ig, a székely jogoknak inkább a fejlesztése, mintsem átalakítása tekintetében érvényesült; érvényesült például a hadszolgálati kötelezettség pontos megállapításában és az esküdtszék szervezésében.

Az önálló erdélyi fejedelemség kialakulása roppant következkéssel járt a székely nép fejlődésére nézve. Az ifjú fejedelmi állam pénzügyileg sokkal jobban megterhelte, nyomta alattvalóit most, mint a régi magyar királyság fennállása óta bármikor is. És a közterheknek a fejedelmi alattvalókra szabott felosztásakor, a székelyeknek is jelentékeny adórészt és terhet kellett magokra vállalniok. Ez és a mindig nyomasztóbbá vált hadi szolgálat, katonai kötelezettség, a sze-

gényebb harmadik rendet, a gyalogos földönlakókat, nyílt fölkelésre kényszerítette a fejedelem és az ország ellen, mely tény a székely jogviszonyoknak mélyreható átalakítását vont maga után az országgyűlések révén.

A jus regium behozatala ebben az időben elvi szakítást jelent, szemben a multtal és szemben a székely jogszokásokkal. És jöllehet a fiskus vagy kincstár öröklési joga és a fejedelem elközbási joga, későbbi fejedelmi szabadalmak által részben vagy egészben idővel meg is szűnt, abba is maradt, mégis a székely népnek osztályozása, tagolása, több egymástól nemcsak társadalmilag, de jogilag is élesen elkülönözött rendekbe osztása, lényegileg az 1662-ik év, a székely támadás gyümölcseinek mondható és tekinthető.

Az 1662-ik év egy nemes és egy jobbágy rendet teremtett; idáig a Székelyföldön jogilag csupán szabad, azaz nemes székely lakott. A sokféle viszontagságok közepette, amelyeken ettől az időtől fogva ezeknek a rendeknek jogállapota Erdélynek Habsburg-uralom alá kerüléséig keresztül ment, egy különös mozzanatot tapasztalható: észrevehető az, hogy ezen korszakon át a székely jogfejlődés erősen közeledik a várme-

gyei rendek jogviszonyához. A székely nép jogi állapotának emez átalakulása, elváltozása, nem szerencsés fejleménynek, hanem beteges átalakításnak nevezhető. Ezért azonban sem János Zsigmond fejedelmet, sem a két más (magyar, szász) nemzetet okolni nem lehet, mert hiszen ez a betegség a fejedelemség mindinkább növekvő igényeiben rejtett és anyagi követeléseiből magyarázható meg. A hadi szolgálat ugyanis a szegény székelyre annál türehtelenebbé lön, minél inkább fokozódtak az állam igényei. Az ezekből származó adóterhek miatt lön aztán elviselhetetlenné, kétségbeesetté az állapot, a helyzet. Már a XV. században megtették azt a legszegényebb székelyek, hogy beálltak a gazdagabbakhoz földönlakóknak, azért, hogy az anyagilag terhes hadi szolgálat alól ily módon kihuzhassák magukat. És midőn 1562. után a katonai szolgálatok sulya alatt maga a nemesi rend is kezdett összerogyni, tönkremenni, ekkor a fejedelem, hogy talpra állítsa őket, támasztékul a hajdani szabad székelyeket jobbágyokul adta nekik. Ezzel tetteles véderővé, állandó katonává lön a nemesesség s a szabad székelység egy része, míg a másik rész, a jobbágy-ság, a hadviseléshez szükséges anyagi

erőt és az országnak az adót szolgáltatni kéhez. Az 1602-ik év, Bástia és az oláh Vitéz Mihály vajda föl lépte, a jobbágyok nagy részének visszaadta ugyan megint a régi szabadságát, de azért a megkezdett szolgaságba való visszaesés később mégis minden külső erőszak vagy beavatkozás nélkül végbement, megtörtént. Ebben az egész korszakban igen messzire ható volt az a befolyás, a melyet a fejedelmek és az országgyűlések a székely jogok fejlődésére gyakoroltak, még pedig ugy a közéletben, mint a magánjog területén. Számos oklevél ebből az időből bepillantást enged a községi és falusi életbe, amely mindegyre gazdagabban fejlődik.

A székelyföldi városok élete ebben a korszakban mindegyre szakadozik, töredezik és kezd alkalmazkodni, illeszkedni a vármegyei városok jogaihoz. Elkívánkoznak ők, ki is lépnek a székelyből, de nem jutnak a föltt uralkodó állásra, mint a szász földi városok. Így aztán a városokban a székely jogok és kiváltságok iránti érzék hamarabb eltompul, kivész, mint magukban a székekben.

De azért ezen az egész korszakon keresztül elevenen él és működik a székelyekben a traditio, az ősi joghagyomány; és valahányszor u-

rályt megilleti a házfelosztás joga. Ha úgy gondolja, hogy a többség nem fejezi ki a nemzet igazi akaratát, oszlassa fel az országgyűlést és kérdezze meg magát a nemzetet. De akkor aztán tisztelje is a nemzet ítéletét, mert az országgyűlés felosztásának jogát nem lehet, nem szabad a nemzet kifárasztására és kényszerhelyzetbe hozására használni föl.

Azt mondani tehát, hogy a többségnek kötelessége lett volna a status quo ante alapján elvállalni a kormányt, se nem logikus, se nem törvényes, se nem tisztességes dolog. Hogyan lehet a józan észszel összeegyeztetni, hogy az a párt, a mely addig, míg kisebbségben volt, elveihez, meggyőződéséhez hűséges maradt, akkor legyen árulója meggyőződésének, mikor többségre jut és remélheti, hogy alkalma nyílik kitűzött céljai megvalósítására. Ha akadna ilyen párt, az méltó volna az egész ország megvetésére s nem volna joga még csak számítani is arra, hogy tisztességes ember egy percig is támogassa.

Lehet, hogy a darabontfőnök és társai komolyan veszik az újévi nyilatkozatot, de ez semmi másra nem vall, mint tudatlanságukra vagy rosszhiszeműségükre.

A törvénytiszteletből pedig ők vehetnének leckét és így nem illetékesek, hogy arra mást tanítsanak.

Dr Pál Ernő.

— A király nem enged — zugják a félhivatalos szócsövek. Egyszerűsint megfenyegetik az egyesült ellenzéket a debreceni esetből kifolyólag. Elfeledik azonban, hogy a darabont kormány és közegei napról-napra minő vérlázító sértéseket követnek el a magyar alkotmánynyal szemben. Elfeledik, hogy a magyar nép vérét napról-napra szivja Ausztria és hogy ha az önálló vámterület felállítására 1917-ig elodázkodik, addig teljesen koldussá, nyomorult földön-

terhek, új kötelezettségek ellen kell küzdeniök, mindannyiszor ősi, kiváltságos állásukra és jogaikra hivatkoznak.

Mindazt, ami a székelyek e korbéli történetére nézve az alábbiakban leírva előadatik, azokat csupán oklevelek, adatok, országos végzések stb. tehát reáltények igazolják, még pedig a szövegben itt számokkal jelzett következő nevezetűek: *Approbatae Constitutiones Regni transsylvaniae. Ex articulis ab anno 1540—1653. compilatae. Klausenburg 1779. (Ap. Const.) Corpus Statutorum Hungariae Municipium. Tomus I. statua et constitutiones municipiorum Transsylvaniae ab antiquistinus temporibus usque ad finem seculi XVIII. Dr Kolozsvári Sándor és Dr Árvári Kelemen. Bpest, 1885. Kiadja a magyar tudományos Akadémia. (C. ST.) — Erdélyi országgyűlési Emlékek. (Monumenta comitialia regni Transsylvaniae. Szilágyi Sándortól, 20 kötet, Bpest 1875—1897. Kiadta a Magyar tud. Akadémia. (E. O. E.) — Székely oklevéltár, Szabó Károly és Szádeczky Lajostól. 7 kötet. (Sz. O.) Udvarhelyvármegye története a legrégebb időtől 1849-ig, Jakab Elek és Szádeczky Lajostól. Bpest, 1901. stb.*

(Folyt. köv.)

futóvá teszi hazánkat az osztrák ipar és kereskedelem. Nem a magyar vezényszó fáj Ausztriának, hanem inkább az önálló vámterület érinti úgy őt, mint Németországot. Ez utóbbi helyről importálja ugyanis Ausztria hazánkba az angol firmával ellátott árucikkek azon részét, amelyet ő megfelelő árban előállítani nem képes. A Bécs szolgálatában álló kormánynak nem az okozza a legnagyobb nehézséget, hogy a magyar vezényszót a király megadja-e, avagy nem; a válság elodázásával legfőbb céljuk az, hogy Magyarország a kereskedelmi szerződésekkel — akarata ellenére — törvénytelenül lekössék 1917-ig, amikor aztán — előre láthatólag — ismét újabb furfanggal elodázzák gazdasági önállóságunkat. A kereskedelmi szerződéseket márciusig törvényes felhatalmazás nélkül a kormány megkötí s azután valószínűleg semmi akadály nem lesz a magyar vezényszó behozatalának. Nekünk azonban csakis az önálló vámterülettel együtt kell a vezényszó, mert ehhez törvényes jogunk van. Ezek nélkül állandó békéről beszélni sem lehet.

— Községi előjárók választása.

Vármegyénk összes községeiben az előjárók választása e hónap folyamán megtörténik. A 20 évet betöltött, két év óta állami adófizetésére kötelezett önálló polgárok, mindnyájan választójogosultak. Ezt az alkotmányos jogukat most nagyszerűen érvényesíthetik az egész vonalon. Tíz választó polgár kívánságára a tisztújítószék elnöke, köteles a szavazást elrendelni. A választó polgároknak jogukban áll a választást megelőzőleg egy-két héttel, vagy bármikor előzetes értekezletet tartani. Ezen értekezleten a megválasztandó községi előjárósági tagokat — maguk között — kijelölhetik és megállapodásuk értelmében egy iv papírra leírják, hogy: „N. N. község alólírott választó jogosult polgárai előjárósági tagoknak ajánlják: N. N.-t községi bírónak, N. N.-t albirónak, N. N.-t pénztárnoknak s így tovább névszerint felsorolják azokat, kiket előjárósági tagoknak megválasztani szándékukban áll. Minden egyes állásra három egyént is ajánlhatnak. Végül pedig a választó jogosultak aláírják az ajánlót és a választás napján, a választás megkezdése előtt átadják az azzal megbízandó választó polgár a tisztújítást vezető főszolgabírónak, vagy aki e célból a községben, mint ilyen megjelenik. Ha így előre megállapodnak és jelölő értekezletet tartanak, igen sok félreértés, s az ebből származható egyenetlenkedés elmarad. Másfelől pedig a község választó jogosult polgárai legszebb alkotmányos jogukat a közhangulat és közkivánság szerint, megfelelő törvényes formában gyakorolhatják.

A politikai helyzetről.

A király mondta.

Egy bécsi klerikális lap szerint — a király azon föltevésre, hogy ő Magyarországga szemben „kapitulálni” fog, ezt a kijelentést tette volna: — *Mindent előbb, csak ezt nem!* Én mindig megtartottam eskümet és meg is tartom, de ha lehetetlenlé-

teszik nekem azt, hogy megtartsam, akkor ezért nem én vagyok felelős.

Ezt a király nem mondhatta. Az élet és a történelem sokkal jobban megtanította ami uralkodónkat, de józanabbnak és megfontoltabb elméjűnek is tartjuk, semhogy ilyen nyilatkozatot tegyen. Csak valami agylágyult osztrák generális ereszhette világgá ezt a mondást, mert királyunk nagyon jól tudja, hogy a királyi eskü megtartása nincsen feltételekhez kötve. De tisztába van azzal is, hogy mennyire igaz Andrássy gróf új évkor tett azon kijelentése, hogy: *egy királynak semmiképp sem árthat az, ha nemzetét kielégíti!*

A király nem zárkozhatik el a nemzet kívánságainak, jobban mondva jogainak teljesítése elől, mert a nemzet jogainak megszilárdulása, a népek melegegedése, boldogulása a trón erősítését jelenti és ha a katonaság és adó megvonatik, az többet árt az uralkodó érdekeinek. A kibontakozást első sorban a királynak kell keresnie és ezt Kossuth Ferenc elnökünk új-év első napján tett böles nyilatkozata szerint: „megtalálhatja úgy, hogy a helyreállítandó béke, ne legyen a nemzet vágyainak letörése.”

A nemzet küzdelme nem végződhetik eredménytelenül, mert — itt ujjolag Andrássy gróf szavaival élve — „alig képzelhető nagyobb szerencsétlenség a királyra és a külső hatalmi állásra, mint ha a magyar nemzet arra a meggyőződésre jutna, hogy le kell mondania mind arról, amit a hadseregben elérni akart.”

Osztrák hencsegések.

Igen sok osztrák lap, látván a szövetkezett ellenzék és a magyar nemzet nyugodt magatartását — vérszemet kapott és a higgadságot, komolyságot a magyar nemzet gyengeségének tudja be. Általános fel-fogás náluk, hogy a 67-iki győzelmet nem a magyar nemzetnek a 60-as években kifejtett passzív ellenállása vivta ki és kárba vészett volna Deák Ferenc összes állambölcsésége, ha Moltke az osztrákokat meg nem veri.

Öblös hangokkal hirdetik, hogy a magyar földműves osztály nem érez a szövetkezett ellenzékkel és ha Kossuth Lajos most élne, ok nélkül utaznék Czeglédre, Szegedre, sőt kijelentik, hogy Czegléd piacán is szónoklat közben minden ellenállás nélkül le lehetne tartóztatni.

Ilyen hangokhoz szokva vagyunk Bécs részéről, ahol népünket sem nem ismerik, sem ismerni nem akarják.

Mily gyászos feleletet kaptak Debreczen részéről!...

A debreceni véres fogadtatás.

Szenvedély, elégtelenség ha öszszegyűl, épügy megkeresi kibuvó helyét, mint a gőz. Ha rést nem kap, mindent összezuz. A nemzet elégedetlen, napról-napra látja, hogy Bécs és kirendeltje: a Fejérváry-kormánytól semmi jót nem várhat. Ami onnan származik, annak erőszak, törvénytelenység és nemzetletörés a neve. A nemzet elégedetlensége nemcsak a hírlapokban van, hanem megvan az utolsó magyar polgárban is — dacára az osztrák körök hirszteléseinek. Hogy mennyire benne van, bizonyítja a debreceni véres eset, ahol az ugynevezett magasabb körök tudta nélkül, a mostani ellenállás legzajosabb jelenete játszódott le és csak azok közbelépésének kö-

szönhető, hogy emberélet nem esett áldozatul. A napok óta várt megyefőnök január 2-án megérkezett Debrecenbe. Látván az indóházánál öszszegyűlt népet, a vasuti kocsiból nem mert kijönni; bár más szállás hiányában az állomásfőnökhöz volt bekvártélyozva. Szerencsétlenségére az ablaknál felismerték. Száz meg száz torok kiáltotta: „Itt a hazaáruló!” A következő percben már leszakították a bezárt kocsi abiakát és a szerencsétlen embert kivonszolták, ahol mindenki sietett ütlegelni; vadul zugva: „Agyon kell verni a gazembert! Halál a hazaárulóra!”

Hiába kért, könyörgött, sirt az új főispán; hiába fogadta becsületszavára, hogy azonnal lemond, a tömeg azt felelte: „Hazaárulónak nincs becsülete!” és könyörtelen maradt. Az így felig agyonvert „főispánt” feldobták egy halottas kocsira és a menet megindult vele a síralomházhoz.

Utközben az alföldi takarékpénztár előtt Dr Fehér Ferenc ügyvéd, Loránt József és Balassa Sándor függetlenségi hírlapírók kivették a tömeg kezéből Kovács Gusztávot, az új „főispánt” és a pénztár épületébe vitték, de a nép ujjolag követelte a kiadatását, sőt az épületet megostromolta, míg végül gróf Degenfeld József le nem esillapította a tömeget; kijelentve előtte, hogy a halálra vert főispán aláírta lemondó levelét. Most Budapesten gyógykezelik. Életben maradásához reményt fűznek.

Mi történtek Udvarhelyvármegyében?

Más megyékben ellenállanak Bécs beolvasztó törekvéseinek a nemzeti küzdelem szilárd harcosai. Minálunk ellenkezőt tesznek. Nemesak befogadták az új megyefőnököt, a beolvasztó politika trójai falovát, hanem az előtt meg is hajoltak. Ünneplik uton-utfélen és hogy befolyását erősítsék, az alispán, főszolgabírák és körjegyzők, mákonyhatású szócsöveit: a titkos és nyílt haladó-párti lapokat terjesztik. Lapunk ellen pedig, mely becsületes függetlenségi politikájánál fogva rájuk nézve veszélyesnek bizonyult, a legesufabb hajsztát indították. És hogy a tekintély annál nagyobb legyen, az ő lapjukban rendszeresen igyekeznek bebizonyítani, hogy a szövetkezett ellenzék csak azért van, hogy a főispánokat kibuktassa, mert győzelmük esetén üres hely kell. Mintha bizony Ugron János örökös főispán lenne...

Ártatlanul belekeverik Kiss Lajos hodgyai székely gazda atyánkfiát, kitől pedig távol áll a politizálni akarás és az ő becsületes székely neve alatt akarják bebizonyítani, hogy a székely gazdák üdvösnek tartják az annyira összefüggésben levő bécsi kéz Fejérváry és Ugron János uralmát. Kiss Lajos neve alatt akarják bebizonyítani, hogy: *Ugron János az ellenzékkel lesz, amikor ideje lesz.* Ott lesz, mi is tudjuk, mikor az ellenzék kerül felül. Az utóbbi be is fog következni, mert a keréknek őt fala van, de hogy János urat ott megtűrük-e, kötve hiszem. Nem tudom, hogy akkor Kiss Lajos barátunk és pennaforogatója fogják-e tisztelni János urat... Ezt is kötve hiszem.

EGYHÁZI ÉLET.

Szent Antal-estély. Folyó hó 9-én tartandó Szent Antal-estélynek műsorát itt közöljük: 1) Ének: Szent Antalhoz. 2) Szaval: Nosz Ilonka. 3) Ének, férfi szóló, harmoniumon kíséri Német Gyula főgimn. zene tanár. 4) Felolvas: Schiller Irma polg. leányisk. igazgató. 5) Énekel: Baranyai Margit, harmoniumon kíséri Szabó Antal róm kath. kántor. 6) Hegedű quartett előadják: Ember János (celló), Ember Dezső (hegedű), Folbert Gusztáv (hegedű), Bámbó Sándor (mély hegedű). 7) Szaval: Orbán Domokos VII. oszt. főgimn. tan. 8) Ének. Az estély rendezői: Maráth Józsefné, Spaller Józsefné és Bálint Veronka.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Ellenzéki előjárók.** Az országos politikai áramlat községről-községre érezteti hatását. Szentegyház és Kápolnásfaluban e hó 3-án történt meg az előjárósági tagok választása — az ellenzék teljes győzelmével, és pedig egyhangulag a legnagyobb rend- és csendben. Így reparálja e két tekintélyes község az egy évvel ezelőtt megeseft csorbát s most immár alig hisszük, hogy jövőre lex-Danieleket küldjön az országházba. Üdvözljük a hazafiság öntudatára ébredt községeket és őszintén ohajtjuk, hogy jelenlegi példájuk az egész vármegyében követésre találjon!

— **Elített főjegyző.** Fazekas Ágost, Pestmegye törvényszéki, hazafias főjegyzőjét azért, mert a közgyűlést nem hívta egybe: hivatali kötelesség teljesítésének megtagadása miatt a bíróság két havi fogházra és hivatalvesztésre ítélte. Fazekas főjegyző az országgyűlésnek, mint alkotmányos és törvényes forumnak engedelmességet. A törvénytelen kormány kiküldött megyefőnökének rendeletét pedig figyelembe nem vette. Csodálatos, hogy a független bíróság az előzőleg már két hasonló bíróság által törvénytelennek nyilvánított kormányt, most egyszerre törvényesnek ismeri el.

— **Ami postánk új éve.** Szorgalmas postásaink éjjel nappá téve dolgoztak a temételen Buék-ek expedálásával és dicséretükre legyen mondva, alig vettük észre, hogy munkájuk megtízszerezedett; pontosan és tömegesen kézbesítették a levélhorodók is a nagy mennyiségű küldeményeket, melyek naponta két-három kocsival érkeztek városunkba.

— **Nőgyeleti fillérestély.** A Baranyai M. és Gotthárd J. által mult szerdán rendezett első fillérestély szépen sikerült. Lányi R. lelkes szavalata után Baranyai J. szintén szavalattal. Katinszky L. pedig monolog előadásával mulattatták az elég szép és nagyközönséget. Adamek K. és Inke R. kettős énekükkel arattak nagy sikert, de legközvetlenebb hatást ért el az a gyermek, aki dalműrészleteket énekelt. Ugy tudjuk, hogy a jövő héten ismét programmos estély lesz, a melyet Kassay Irén és Molnár Margit fognak rendezni.

— **Végrehajtás ex-lex-ben.** Gotthárd János polgármester 5673—905. december 29-én kelt hirdetményben tudatja a város közönségét, hogy a vízszabályozási társulatok által kivetett kölcsön és kezelési költség járulékok, a kereskedelmi és iparkamarai illetékek, a filloxera által

elpusztított szőlők felújítására adott költségek, bűnügyi költség térítmények, birtokrendezési költségek, az országos tanítói nyugdíj- és egyéb alapot illető jutalékok, a pénzbírságok és kezelési költség térítmények, a községi közbirtokossági, erdőkezelési költségek, a kir. közjegyzők díjai és a különféle urbéri váltságok címén mutatkozó hátralékok: *feltétlenül* beszédetnek. — Felhívja tehát mindazokat, kik ilyenmő tartozásokkal hátralékban vannak, hogy azt 15 nap alatt annyival inkább fizessék be, mivel ellenkező esetben — minden további felhívás nélkül végrehajtatnak.

— **Erdekes felolvasás.** Kovács Aurél gépészmérnök e napokban érdekes felolvasást tartott egy fővárosi előkelő egyetben a modern munkagépekről. Különösen kiemelte ezek közül az írógépeket és tanulságos statisztikai és demonstratív adatokkal megvilágította azok nagy hasznát ügyvédi, gyári, kereskedelmi pénzügyi és közhivatali irodákban. Közben több írógéprendszert bemutatott és ismertetett, melyek közül a modern írógéptechnika legmagasabb fokán állónak jelezte az eredeti Remington Standard írógépet. Legérdekesebb volt, mert leghasznosabb, előadásának azon része, melyben szakszerűen kitanította a nagyobb részt ügyvédek, mérnökökből, kereskedőkből és gyárosokból álló hallgatóságot, hogy mire kell vigyáznunk, ha írógépet akarunk venni és miképp győződhetünk meg legkönnyebben arról, hogy melyik a legjobb írógép. Mint halljuk, Kovács Aurél (lakik Budapesten, Andrássy ut 12 alatt) általános és szenzációs érdeklődést keltett felolvasását külön füzetben is megjelenteti és az érdeklődőknek egyszerű levelezőlapú megkeresésre bermentve és díjmentesen megküldi. 321.

— **Meghívás.** A székelyudvarhelyi jótékony nőgyűlés összes helybeli és vidéki tagjait tisztelettel kérjük, sziveskedjenek a f. évi január hó 21-én (vasárnap) d. u. 2 órakor, a vármegyeház kistermében tartandó évi rendes tisztújító közgyűlésen megjelenni. Ha a közgyűlésre 20 tag nem jelen meg, 8 nap múlva tehát január hó 28-án, ugyanazon órában és ugyanott tartandó közgyűlés, tekintet nélkül a jelenlevők számára, jogérvényesen határoz. Székelyudvarhely, 1906. január 6. Damokos Andorné, elnök. Bod, tb. titkár.

— **Bánatos az élete** annak, kit fájdalmak gyötörnek s csodálatos az, hogy 100 beteg közül 80-nak közsvénye van s ezek még most sem tudják mind, hogy hol keressek a biztos orvosságot. Nos mi megmondjuk. Hozassanak egy üveg Zoltán-féle kenőcsöt 2 koronáért, kenjék be magukat naponta csak egyszer s egy pár nap alatt biztosan meggyógyulnak. A rendelések címzendők Zoltán Béla gyógyszer-tára, Budapest V. ker. Szabadságtér.

Haladó-párti alakok.

Tanügyi impresszárió.

Három gyermek játszadozott a gyepen. Iskolát építettek sárból. Oda téved a tanfelügyelő és megkérdezi őket: „Mit csináltok gyermekeim?” „Iskolát!” felelik azok. „Hát tanfelügyelő lesz-e benne?”

„Hogyne, az is lesz, ha kijut a sárból.” Szegény naiv lelkek, sárból akarják elkészíteni a tanfelügyelőt, úgy látszik megfeledeztek arról, hogy ő „ember” s Plátónak e két-lábu tollatlan állatját még sem lehet a mai világban ily anyagból előállítani.

Vagy ki tudja? Gondolhattak ők valami haladó-párti alakra is s ha egy Kristónak sikerült cirkuszi díjbirkozóból kihozni egy vármegyei közgyűlést, miért ne sikerülne Darwinnak sárból előállítani egy haladó-párti „embert”, akit Kristó saját képére egészen kiformált?

Az egész politikájuk különben darwinisztikus elméleten alapszik, Darwin szerint görényből lett az oroszlan. Impresszárió urék szerint, a tunya, falánk, görénybüzt terjesztő hazatlan Jakabokból lesznek a honmentő oroszlanok. Darwin szerint a majomból lett az ember, Kristó szerint is a majomból lesz a haladó párti „ember”, ha ügyesen tudja majmolni a Bástákat, Carafákat s Haynaukat.

Az impresszáriót sorolhatjuk ugy a puhányok közé, mint a hullók osztályába is, mert a kormánybiztos megjelenése óta puhul, akár a vaj a nap heve alatt és gyorsabban változtatja politikai meggyőződését, mint a közönséges béka fejlődési idejében alakját. Ez a nemes ur csak a közelmúltban is kuruc, heves 48-as volt, majd a 49-es állapotok után sóvárgott és keveselve a paszsziv rezisztenciát, a fegyveres ellenállásra buzdított, de a kormánybiztos csakhamar besötétítvén látóhatárát, most az ötvenes évek eljövételén munkálkodik. Aztán mondják, hogy nem haladó.

De hagyjuk az impresszárió természetrajzát!

A ruthen templomokban, nemkülönben az oláh beszerikákban láthatni olyan falfestményeket, melyeket önkénytelenül is felidéz az impresszárió alakja. Mintha csupa vegetarianus nemzeti alakok volnának.

Igy érvényesül a templomok falfestményeiben a nemzeti sovinizmus. Csikban is van egy kép, mely a tizenkét apostolt sarkantypus eszmával, dolmánynyal ábrázolja.

Ugron János nagy festő és osztrák sovínista; és mikor felülteti impresszárió urat a vármegyeház karzatára, ott látjuk az oláh beszerikából kikapott képek pendantját életnagyságban. Csakhogy azok a képek ártatlanok, mert azoknak árnyékában a jámbor oláh bűnbánólag veri mellét, hogy megbántotta Istenét, de mikor a vármegyeház csarnokában büszkén veri mellét a dászkál, hogy ő nagy osztrák hazafi és eközben felpillant a falakra, megijedve kérdezve: „csezem fak domnyule?” akkor az oláh beszerikák képe, domnyule, az Impresszárió inieget fejjével: „binye-binye”, mire a dászkál erőt merít a Kmetty könyvéből. A dászkált pedig jutalmul kanonizálni fogja a főpópa domnu Ugron s felemelik őt is az oláhszentek közé valamelyik vármegyébe.

Csodálatos egy mozgó alak az Impresszárió. Nincs mindig a falon, pedig tán mégis jobb volna felfüggesztve látni.

Le szokott szállani és mint a „Katinka grófnő” ősei, ő is meglevenedik a... színpadon; itt aztán elemében van az Impresszárió. Mikor tanácskérdezni mennek hozzá, hogy lehet-e az osztrákot szeretni, ölelni, csókolni, akkor kardot, tollat ránt, biztat, ágitál, Ugron jóvoltából bőséges parafernumról is gondoskodik, csakhogy összeházasítsa az ő kedves szellemi unokáit az osztrákkal. Mennyi vadházaság?!

De vigyázzon! A kosaras asszonyoknak egyszer, hajdanában nem volt jó dolguk!

O.

Előleges jelentés

A budapesti

URÁNIA

magyar tudományos színház

1906 január 23, 24 és 25-én

előadást tart

Székelyudvarhelyt a Budapestszálló színháztermében

Január 23-án „Párisi asszony”. Irta: Pekár Gyula.

Január 24-én „Skócia”. Irta: Gineverné György Ilona.

Január 25-én „Az orosz-japán háború”. Irta: Strausz Adolf. Bpsten eddig 140-szer adatott.

Jegyek előre már most az összes előadásokra válthatók:

Betegeh Pál és Tsa könyvkereskedésében

Bővebbet a napi falragaszok.

Helyárak: Páholy 8 K, támlás-szék 2 K, zárt-szék 1 K 60 f, földszinti álló 1 K, karzati ülő I—II. 1 K, többi sor 60 f, karzati álló 40 f, katona-, diák- és gyermek-jegy 60 fillér.

Színház.

A második bérlet külsőleg csökenést mutat, a mennyiben rendszerint csekélyfokú a közönség érdeklődése. De tartalmát tekintve, nem maradt el az elsőtől, hiszen jobbnál-jobb darabok kerülnek műsorra. Nem tekintve természetesen a szombat esti Smolen Tónit, mely lehet kitünő dráma a Népszínházban, de itt bizony csak Gutiféle fere munka marad. Miklósi tagadhatatlanul jól játszott s a többiek is több kevesebb igyekezetet mutattak, de azért másodsor nem kívánjuk látni. Ennyit ért a vasárnapi Lumpacius Vagabundus és a Tarka Színpad tarkasága is. A jó direktor meg sors játékkal is tarkította az estét.

Hanem az új év egészen jól kezdődött: delután a Tündérlak Magyarhonban-t adták Pósa Lajos barátainak, este pedig Dumas kitünő színművét a Szokimondó asszony-egyetemű előadásban, jó rendezéssel és kellő animóval. Leginkább kiválótt Aranyosi Bella, jól játszottak Miklósi G. és Uti, mint mindig Inke rendes modorával. A keddi szellemes francia bohózatról, „Szobaleány” — tekintettel sokat ígérő címére — az álszemérem visszatartotta a közönség nagy részét. Pedig — abban vagyunk — szivesen várták volna végig a naiv hölgyek. És mért ne? Tán el sem pirulnak s jól állunk róla, mégis kedélyesen telt volna idejük. Szellem szellem után sziporkázott s Miklósi tudta, mint kell élnie a jó alkalommal: kifogástalanul játszott. Inke, Aranyosi, Adamek és különösen Uti szintén meglegedésre szolgáltak. Csupán Erdélyi Cornéliától (Nelly Roszteró) vártunk több finomságot.

A nőgyelet fillérestélyének romboló hatása — szerencsére — nem látszott a szerdai előadásban: nagy számú közönség nézte végig a Drótos tótót. Miklósi Pfefferkanja méltán szeretett és aratott tapsot. Erdélyi Cornélia is subretteskedett. Adamek, Inke, Székely mind emelték az est sikerét.

Csütörtökön igazi élvezetes est volt. Fényes Samu kedves és bölcsői tartalomtól duzzadó vigjátékát

mutatták be, a Csöppseget. A tősgyökeres magyar darabot teljes sikerrel és művészi alakítással játszották egy Fehérvári, mint Mikló-i. Különösen ez utóbbi, mintha neki irtak volna Ambró szerepét! Uti Gizella szokott ügyességgel és finomsággal játszott. A többiek is kisebb-nagyobb hatást értek el.

Pénteken a Suhancot adták Miklósi és Erdélyi Cornelia jutalomjátéka képpen. Erről majd jövő alkalommal számolunk be.

Kérjük végül a közönséget színészeink partifogására és arra, hogy előadás közben tartózkodjanak a hangos beszélgetéstől, mert ez zavarólag hat úgy a közönség figyelmére, mint a színészekre.

KÖZGAZDASÁG.

Az udvarhelyvármegyei Gazdasági Egylettől
Sz.: 376—1905.

Meghívó. Az udvarhelyvármegyei gazdasági egyesület választmánya 1906 évi január hó 9-én d. e. 10 órakor a vármegyei ház kistermében ülést tart, melyre a választmány tagjai tisztelettel meghívotnak.

Tárgy:

1. Intézkedés a székelykeresztúri kiállításra vonatkozólag.

2. Folyó ügyek.

Székelyudvarhelyt, 1906. jan. 1.

Az elnökség.

Társ-szerkesztő és laptulajdonos:

Betegh Pál

Kiadja: Betegh Pál és Társa újságkiadó intézete.

KIADÓ LAKÁS,

mely áll 3 szoba, konyha, kamara stb. hozzátartozóival s külön udvar 1906. évi április 24-től kiadó. Cím a kiadóhivatalban.

Szám: 8393—905. tkvi.

I.

Bikafalva község tagosítása s illetve átalakítási ügye.

Hirdetmény.

Bikafalva község telekkönyvei birtokszabályozás következtében átalakították és ezeleidejűleg azokra az ingatlanokra nézve, amelyekre az 1886. XXIX., 1889. XXXVII. és 1891. törvények tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését rendelik, az 1892. évi XXIX. törvényekben szabályozott eljárása telekjegyzőkönyvi bejegyzések helyesbítésével kapcsolatosan fogantatott.

Ez azzal a felhívással tétetik közlé:

1. hogy mindazok kik az 1886. XXIX. törvények 15. és 17. §-ai alapján ideértve e §-oknak az 1889. évi XXXVIII. törvények 5. és 6. §-aiban és az 1891. XVI. törvények 15. § a) pontjában foglalt kiegészítéseit is, valamint az 1889. XXXVIII. törvények 7. § a) és az 1891. XVI. törvények 15. § b) pontja alapján eszközölt bejegyzések vagy az 1886. XXIX. törvények 22. §-a alapján történt törlekés évenytelenségét kimutathatják, e végből törleési kereseteket hat hónap alatt, vagyis 1906. évi június hó 25-ik

napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyujtsák be, mert az ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelté után indított törleési kereset annak a harmadik személynek, aki időközben nyilvánkönyvi jogot szerzett, hátrányára nem szolgálhat.

2. hogy mindazok, akik az 1886. XXIX. törvények 16 és 18. §-ának esetében — ide értve az utóbbi §-nak 1889. XXXVIII t.-c. 5 és 6. §-aiban foglalt kiegészítéseit is, a tényleges birtokos tulajdonjogainak bejegyzése ellenében ellentmondással élni kívánnak, írásbeli ellentmondásukat hat hónap alatt vagyis 1906. évi június hó 25-ik napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyujtsák be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő letele után ellentmondásuk többé figyelembe vétetni nem fog.

3. hogy mindazok, akik a telekkönyv átalakítása tárgyában tett intézkedések által, nemkülönben azok, akik az 1. és 2. pontban körülírt esetekben kívül az 1898. XXIX. törvények szerinti eljárás és ennek folyamán történt bejegyzések által előbb nyert nyilvánkönyvi jogaikat bármely irányban sértve vélik, ide értve azokat is, akik a tulajdonjog arányának az 1889. XXXVIII. törvények 16-ik §-a alapján történt bejegyzést sérelmesnek találják, e tekintetben felszólalásukat tartalmazó kérvényüket a telekkönyvi hatósághoz hat hónap alatt vagyis 1906. évi június hó 25-ik napjáig bezárólag nyujtsák be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros ha-

táridő elmulta után az átalakítás-kor közbejött téves bevezetésből származó bármilyen igényeket jöhiszemű harmadik személyek irányában többé nem érvényesíthetik, az említett bejegyzéseket pedig csak a törvény rendes útján és csak az időközben nyilvánkönyvi jogokat szerzett harmadik személyek jogainak sérelme nélkül támadhatják meg.

Együttal figyelmeztetnek azok a felek, kik a hitelesítő bizottságnak eredeti kéziratokat adtak át, hogy amennyiben az ahhoz egyszerű másolatokat is csatoltak, vagy ilyeneket pótlólag benyújtanak, az eredetieket a telekkönyvi hatóságnál átvehetik.

A kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóságtól.

Székelyudvarhely 1905. dec. 11.

VOITH, kir. tszéki egyes bíró.

Természetes borok leszállított áron!

Rápolti Károly Kussuth Lajos utca 33. sz. alatt (a postával átellenben) levő lakása pincéjében a már hirdett természetes, tiszta jó minőségű borainak árát jelentékenyen leszállította. Az 1902., 1903. és 1904. évi terméseket most megalózza hektónként 62 koronaért, adózatlan pedig 52 koronaért árusítja. Aki jó és tiszta bort akar kapni, forduljon nevezethez egész bizalommal.

Gyertyánffy J. fiai vasnagykereskedésében Székelyudvarhelyen.

Gróf Roon-féle lábatlani Cementgyár

állandó nagy raktára páratlan jó minőségű román és portland cementből zsákok és hordókban legolcsóbb árakban

NAPTÁRAK!
AZ 1906. ÉVRE
már megjelentek és kaphatók
BETEGH PÁL ÉS TÁRSA
könyv, zenemű- és papírárukereskedésében
Előjegyzési naptár . . . 60 fillér.
Erdélyi képes naptár . 60 „
Az erdélyi vásárok legpontosabb jegyzékével.

Fűszer, porcellán- és üveggereskedés!

Csodálatos olcsó a Borhegyi borviz!
— Üvegenként csak 3 fillér. —
Ezen természetes ásványvizet kitünő eredménnyel használják: hurutos bántalmakban, idült hörghurutban, a gümőkór lerakódásának első stádiumában, a gyomor rendellenes működésében, a májműködés és epekészítés rendtelenségeiben, az epekövek eltakarítását szembe-tűnően könnyíti, a bélhurut minden ne-mében, a nyálkás aranyérben, hasszervi dugulásokban, huygó képződéseiben, mézes huygárban, görvély- és mirigyda-gokban, angolkóros csontlágylás- és sorvadásokban. — A legkitünőbb üdítő ital, borral vegyítve páratlan! — Heten-kint háromszor friss töltés! — Raktár SZENTPÉTERY GERGELYNÉL, Székelyudvarhelyt

Kászoni Főút vize 14 fillér!
Boross-fürdői borvize 8 fillér!

Védjegy: „Horgony”

A Liniment. Capsici comp.,
a Horgony-Pain-Expeller pótléka
egy régióknak bizonyult háziszor, mely már több mint 36 év óta legjobb fájdalom-csillapító szernek bizonyult **köszvénynél, csúznál és meghűléseknel** bedörzsölés-képpen használva.
Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatossak legyünk és csak olyan üveget fogadjunk el, amely a „Horgony” védjeggyel és a Richter cég-jegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. **Ára** üvegekben 80 fillér, 1 kor. 40 f. és 2 korona és úgyszólván minden gyógy-szertárban kapható. — Főraktár: **Török József** gyógyszerésznél, **Budapesten.**
Richter gyógyszerháza
az „Arany oroslánhoz”, Prágában.
Elisabethstrasse 5 neu. Mindennapi szétküldés.

Fényes láng!
Hosszantartó égőképesség!
Legjobb minőség!

A 70 év óta legjobban elterjedt Milly gyertyák címkei sokféle után-oztatták és ez arra késztetett bennünket, hogy azokat az alábbi minta szerint megváltoztassuk.

Milly Gyertya
Gramm 1 só rendű
Ozímka és az a szó „Milly” törvényileg védve. Utánzatoktól óvakodjunk.
mindent az al gyertya a „MILLY” és a NAP védjeggyel van ellátva.

Utánzatoktól óvakodjunk!
Címkeink, a „Milly” szó, valamint a „Nap” védjegy törvényileg vannak védve.

Os. és kir. Szabadalmazott Milly-Gyertya-Szappan és Glycerin-Gyár.
Sary F. A. Fia és Társa, Bécs, céház és kir. udvarszállított IV. Allee-gasse 24.

SZENKOVITS JÁNOS UTÓDA
férfi és női divat-áruháza
Székelyudvarhely, Batthyányi-tér 4. sz.

Iskolás fiúk Diákok részére

Kész ruhák, kalapok, ingek, nyakkendők, harisnyák, cipők és ágyneműek nagy választékban, előnyös és olcsó árakban kaphatók.
Divatos és olcsó ruha-vállalat merték után, a ruhák ingyen takarításával.

Legolcsóbb árak!

Uti böröndök a legnagyobb választékban.
Nagy választék nyakkendők- és kalapokban

Nyomatott Betegh Pál és Társa könyvnyomtató intézetében Székelyudvarhelyt, 1906.